

2° ΓΕΝΙΚΟ ΛΥΚΕΙΟ ΛΙΒΑΔΕΙΑΣ

ΘΕΜΑ : Ο ΕΛΕΥΘΕΡΟΣ ΧΡΟΝΟΣ ΤΩΝ ΕΦΗΒΩΝ

ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΑΝΑΦΟΡΑ

Η σημασία του ελεύθερου χρόνου είχε εκτιμηθεί ήδη από την αρχαία Ελλάδα, καθώς ο Αριστοτέλης πίστευε πως ο ελεύθερος χρόνος δεν είναι το τέλος της δουλειάς, αλλά ότι η δουλειά αποτελεί το τέλος του ελεύθερου χρόνου, ακριβώς επειδή κατ' αυτόν η ευτυχία του ανθρώπου βρίσκεται στην ιδιοποίηση του χρόνου του. Ο Σταγειρίτης φιλόσοφος ήταν αντίθετος σε έναν ελεύθερο χρόνο αφιερωμένο στην τεμπελιά. Η ευτυχία, έλεγε, δεν μπορεί να βρίσκεται στην ευχάριστη διασκέδαση, εάν το μέτρο της είναι ένας άνθρωπος όχι ουσιαστικά παιδευμένος. Έτσι, στην αρχαία Ελλάδα οι πνευματικές ενασχολήσεις των πολιτών ήταν απόρροια του υψηλού πολιτιστικού επιπέδου της κλασικής αρχαιότητας, κάτι βέβαια που άρχισε να παρακμάζει μαζί με την παρακμή της ίδιας της αρχαίας κοινωνίας. Είχε δίκιο λοιπόν ο Παπανούτσος όταν έγραφε : «Αν όχι ο βεβαιότερος, ασφαλώς όμως ο παραστατικότερος δείκτης πολιτισμού μιας κοινότητας ανθρώπων είναι ο τρόπος ψυχαγωγίας της». Στους νεότερους χρόνους, ο Τόμας Μορ το 1515 στην «Ουτοπία» του φαντάζεται δωρη εργασία και το διαθέσιμο χρόνο να αφιερώνεται στην αύξηση των γνώσεων, γεγονός που θα επιτρέπει στον άνθρωπο καλύτερη συμμετοχή στην ιδανική πολιτεία. Στην «Πόλη του Ήλιου» του Καμπανέλα, εργάσιμη μέρα έχει μειωθεί στις τέσσερις ώρες και ο καθένας αξιοποιεί το χρόνο του σύμφωνα με τις ιδιαίτερες κλίσεις και ανάγκες του. Ο Όουεν θεωρούσε τη δημιουργία, την πνευματική ενασχόληση, στοιχείο αυτογνωσίας του ανθρώπου και πρότεινε τη μερική απασχόληση σαν λύση για την εξοικονόμηση περισσότερου ελεύθερου χρόνου. Από τον περασμένο αιώνα, όταν η εργατική τάξη απέκτησε ταξική συνείδηση και

**άρχισε να διεκδικεί δικαιώματα, ταυτόχρονα
απαίτησε την μείωση του εργάσιμου χρόνου,
θεσμοθέτηση του 8ωρου και δικαίωμα στον
ελεύθερο χρόνο.**

© Can Stock Photo

Ορισμός: Ελεύθερος χρόνος καλείται ο χρόνος που διαθέτει ο άνθρωπος, για να αναπαυθεί, να καλλιεργήσει τα ταλέντα του, να αξιοποιήσει τις κλίσεις του. Σαφέστατα, στον ελεύθερο χρόνο δεν περιλαμβάνεται ο εργάσιμος χρόνος ούτε ο λεγόμενος « νεκρός » χρόνος (ο χρόνος μετακίνησης από τον τόπο κατοικίας στον τόπο εργασίας, στο τόπο εκπαίδευσης ή ψυχαγωγίας). Ο ελεύθερος χρόνος, συνεπώς, είναι το σύνολο των ασχολιών στις οποίες το άτομο μπορεί να επιδοθεί σε κάτι με τη θέλησή του, αφού προηγουμένως αποσπαστεί από τις βιοποριστικές του ανάγκες και από οικογενειακές ή κοινωνικές υποχρεώσεις του. Αναφορικά με τη διάθεση του ελεύθερου χρόνου πρέπει να γνωρίζουμε πως διαφοροποιείται ανάλογα με την ηλικία, το φύλο, το μορφωτικό επίπεδο, το χαρακτήρα και την οικονομική κατάσταση των ατόμων.

❖ ΔΕΙΓΜΑΤΑ ΑΥΞΗΣΗΣ ΕΛΕΥΘΕΡΟΥ ΧΡΟΝΟΥ

- Περισσότερες αργίες.
- Πενθήμερη εργασία.
- Οκτάωρη καθημερινή απασχόληση.
- Η σταδιακή επέκταση της ετήσιας άδειας με αποδοχές, αυξημένος χρόνος διακοπών.
- Η ιλιγγιώδης ανάπτυξη των επιστημών και η εισαγωγή αυτόματων ηλεκτρονικών μηχανών στην παραγωγική διαδικασία αντικατέστησαν τον ανθρώπινο μόχθο, αύξησαν την παραγωγή και μείωσαν το ωράριο της καθημερινής απασχόλησης με αποτέλεσμα να αυξηθεί ο ελεύθερος χρόνος.
- Η εξειδίκευση, σε κάθε δραστηριότητα υπάρχει ένας ειδικός με αποτέλεσμα να εξοικονομείται ελεύθερος χρόνος.
- Η άνοδος του βιοτικού επιπέδου και η βελτίωση των μέσων μεταφοράς και συγκοινωνίας, η οποία εκμηδένισε τις αποστάσεις.
- Η μείωση του ωραρίου εργασίας για να απασχοληθούν περισσότεροι άνθρωποι και να περιοριστεί η ανεργία.
- Αυξήθηκε το εργατικό δυναμικό.

❖ ΓΙΑΤΙ ΕΙΝΑΙ ΠΟΛΥΤΙΜΟΣ Ο ΕΛΕΥΘΕΡΟΣ ΧΡΟΝΟΣ ;

- Η μηχανοποίηση και τυποποίηση της εργασίας έκανε αναγκαία την αύξηση του

ελεύθερου χρόνου για να ανανεωθεί ο ανθρώπινος οργανισμός, οι σωματικές και οι ψυχικές δυνάμεις του ανθρώπου. Η αναζήτηση του ελεύθερου χρόνου είναι μια διέξοδος του ανθρώπου που επιζητά να ελευθερωθεί από τον ασφυκτικό και ανθυγιεινό χώρο της εργασίας και γενικά από την ορθολογιστική οργάνωση της ζωής του.

- Απαλλάσσει από την ένταση, την ανία, την πλήξη και την αλλοτρίωση, καταστάσεις στις οποίες οδηγεί η μηχανιστική, μονότροπη και εξειδικευμένη σημερινή εργασία. Ο ελεύθερος χρόνος μπορεί να διατεθεί για ερασιτεχνική απασχόληση και ατομική δημιουργία, δραστηριότητες που αποφορτίζουν το άτομο από την ένταση και τη μονοτονία της εργασίας. Δίνει τα περιθώρια να καλλιεργήσει τα ταλέντα και τις κλίσεις του.

- Συμβάλλει στην ψυχολογική ισορροπία του ατόμου, γιατί του δίνει τη δυνατότητα να απαλλαγεί από το άγχος, την εσωστρέφεια, την απομόνωση και να συνάψει διαπροσωπικές σχέσεις με άτομα που βρίσκονται έξω από το χώρο εργασίας του. Τα ταξίδια κοντά στη φύση και άλλες μορφές ψυχαγωγίας θα του επιτρέψουν να ξεφύγει από την καθημερινότητα, θα το ηρεμήσουν και θα το βοηθήσουν να ξαναβρεί τον εαυτό του.

- Δίνεται η δυνατότητα για ευρύτερη πνευματική και πολιτιστική καλλιέργεια. Το άτομο βγαίνει από το μονόδρομο της υπερεργασίας και διαθέτει το χρόνο του για ευρύτερο προβληματισμό, ενδοσκόπηση και ενασχόληση με τις τέχνες και

τα γράμματα. Η λογοτεχνία, το θέατρο και οι άλλες μορφές τέχνης δίνουν νέα διάσταση στη ζωή, αναβαθμίζουν την ποιότητά της και γεμίζουν τον άνθρωπο με νέες παραστάσεις και γνώσεις, ιδιαίτερα σήμερα που είναι ισόπεδη, μονότονη και άχαρη.

- Συμβάλλει στην κοινωνικοποίηση του ατόμου, γιατί μπορεί να διαθέσει τον ελεύθερο χρόνο του σε κοινωνικές δραστηριότητες και να συνεργαστεί με τους συνανθρώπους του για την επίλυση κοινωνικών προβλημάτων. Με αυτό τον τρόπο του δίνεται η ευκαιρία να εξασφαλίσει τη συναισθηματική γαλήνη, να αποβάλλει τις εγωιστικές τάσεις, να επαναπροσδιορίσει αξίες και να απαλλαγεί από την αντικοινωνική αντίληψη ότι το ατομικό συμφέρον είναι υπέρτερο του κοινωνικού.

- Συντελεί στη συγκρότηση της προσωπικότητας. Η ορθή διάθεση του ελεύθερου χρόνου είναι ο κυριότερος παράγοντας για την ολοκλήρωση της προσωπικότητας του ανθρώπου. Η δυνατότητα ενασχόλησης με πνευματικές, πολιτιστικές, κοινωνικές, πολιτικές και άλλες δραστηριότητες καταξιώνουν την ύπαρξή του, γιατί αισθάνεται πολίτης του κόσμου και τα ενδιαφέροντα και η προσφορά του ξεφεύγουν από το ατομικό κέλυφος και προσλαμβάνουν ευρύτερη κοινωνική σημασία. Το άτομο αναπτύσσει πνεύμα συνεργασίας, άμιλλας και ομαδικότητας και καλλιεργεί τις ψυχικές του αρετές (αγωνιστικότητα, τόλμη, αποφασιστικότητα,

επιμονή).

❖ ΤΟ ΠΡΟΒΛΗΜΑ ΤΟΥ ΕΛΕΥΘΕΡΟΥ ΧΡΟΝΟΥ

Παρά την αύξηση του διαθέσιμου χρόνου τα τελευταία χρόνια και τον πολλαπλασιασμό των εναλλακτικών λύσεων για το ξόδεμά του, εμφανίστηκε το φαινόμενο άλλοι να ντρέπονται για τις δυνατότητες και τη χρήση του ελεύθερου χρόνου και άλλοι να παραπονιούνται πως έχουν οργανώσει με τέτοιο τρόπο τη ζωή τους που δεν τους απομένει διαθέσιμος χρόνος. Μάλιστα οι δεύτεροι ισχυρίζονται πως σε καμιά άλλοι εποχή ο άνθρωπος δεν αντιμετώπιζε τόσο έντονο πρόβλημα χρόνου όσο στη σημερινή. Καθώς οι δύο ερωτήσεις δίστανται αναρωτιέται κανείς που βρίσκεται η αλήθεια. Για να απαντηθεί το ερώτημα, ας έχουμε υπόψη πως το πρόβλημα του ελεύθερου χρόνου στις μέρες μας έχει δύο διαστάσεις, μία ποσοτική και μία ποιοτική. Η ποσοτική συνίσταται στην ουσιαστική χρονική συρρίκνωση του μη εργασιακού χρόνου, η δε ποιοτική αναφέρεται στη φαλκίδευση του ίδιου του χαρακτήρα του ως χρόνου ελεύθερων και μη χειραγωγούμενων επιλογών.

ΠΟΣΟΤΙΚΗ ΔΙΑΣΤΑΣΗ—

Ο περιορισμός του ελεύθερου χρόνου οφείλεται τόσο στην αύξηση του εργάσιμου χρόνου όσο και στην αντίστοιχη αύξηση του νεκρού χρόνου και του χρόνου που διαθέτει ο άνθρωπος για την επανάκτηση των βιολογικών του δυνάμεων. Η μείωση αυτή μπορεί πρωτίστως να αποδοθεί :

- Σε υπερωρίες.
- Σε υπερεργασία και δεύτερη απασχόληση που μπορεί να οφείλεται είτε σε μη επαρκείς αποδοχές από την πρώτη εργασία είτε στην επιθυμία να καλύψουμε περισσότερες καταναλωτικές μας ανάγκες.
- Σε σύνθετα εργασιακά καθήκοντα.
- Στο θεσμό της μερικής απασχόλησης και του ελαστικού ωραρίου.
- Σε επαγγέλματα κοπιαστικά που απαιτούν πολλές ώρες ανάπαυσης για ανάκτηση δυνάμεων.
- Στην αύξηση του νεκρού χρόνου που μεσολαβεί ανάμεσα σε δύο δραστηριότητες.

Σημείωση : Ιδιαίτερος λόγος βέβαια μπορεί να γίνει για τις εργαζόμενες γυναίκες, καθώς η ανάληψη πολλαπλών και συχνά αλληλοσυγκρουόμενων ρόλων υπό τις παρούσες συνθήκες εξανεμίζει τον ελεύθερο χρόνο τους. Αυτό οφείλεται στο γεγονός ότι, ενώ ο αγώνας για την ισότητα των δύο φύλων οδήγησε στην εκ μέρους της γυναίκας κατάκτηση ολοένα και περισσότερων θέσεων στον δημόσιο, στον εξω-οικιακό τομέα, δεν επέφερε όμως και αντίστοιχη απαλλαγή από παραδοσιακές θέσεις και ρόλους στον ιδιωτικό, στον ενδο-οικιακό τομέα. Ένα μέρος του ελεύθερου χρόνου των γυναικών αναλίσκεται στην εκπλήρωση παραδοσιακών οικιακών ρόλων.

ΠΟΙΟΤΙΚΗ ΔΙΑΣΤΑΣΗ—

Πόσο ουσιαστικά ελεύθερος είναι ο «ελεύθερος χρόνος» μας, σε ποιο βαθμό οι επιλογές είναι αποτέλεσμα αποκλειστικά προσωπικής βούλησης και όχι έξωθεν χειραγώγησης ; Τελικά ο αλλοτριωμένος στην εργασία του άνθρωπος, μπορεί να είναι ελεύθερος έξω από αυτήν ; η σύγχρονη κοινωνιολογική σκέψη στέκεται με σκεπτικισμό απέναντι στο φαινόμενο του ελεύθερου χρόνου και μάλιστα πολλοί είναι αυτοί που πιστεύουν πως τελικά αποτελεί φενάκη και άλλον έναν αλλοτριωτικό μηχανισμό.

- Η στείρα τεχνοκρατική αντίληψη και ο βιομηχανοποιημένος τρόπος ζωής εκφυλίζουν τον πνευματικό δυναμισμό του ανθρώπου, οπότε δεν έχει την πνευματική ωριμότητα να ασχοληθεί με δημιουργικές ενασχολήσεις στον ελεύθερο χρόνο του.**

- Η εργασία εισπράττεται απαξιωτικά και χρησιμοθηρικά ως βιοπορισμός και μόνο, με αποτέλεσμα ο ελεύθερος χρόνος να λειτουργεί σαν πεδίο ψυχοπνευματικής εκτόνωσης και όχι δημιουργικής αναζωογόνησης του ανθρώπου. Η απουσία νοήματος και καταξίωσης στην εργασία υπονομεύει τον ελεύθερο χρόνο, γιατί ο αλλοτριωμένος εργαζόμενος ουσιαστικά αποσκοπεί σ' ένα αντιστάθμισμα, στην εύρεση ενός υποκατάστατου της απολεσθείσης του δημιουργικότητας.**

- Η ανταγωνιστική σημερινή κοινωνία γεμίζει το άτομο άγχος, αβεβαιότητα και ανασφάλεια, με αποτέλεσμα ο ελεύθερος χρόνος να διατίθεται και αυτός για προβληματισμό που σχετίζεται με την εργασία.**

- Η ταχύτατη εξέλιξη αύξησε τις υποχρεώσεις του ανθρώπου, με αποτέλεσμα την ελαχιστοποίηση του ελεύθερου χρόνου,**

προκειμένου να ανταποκριθεί σε αυτές.

- Συσσώρευση πάρα πολλών ανθρώπων στα μεγάλα αστικά κέντρα, έλλειψη ζωτικού χώρου για προσωπική έκφραση, απουσία ουσιαστικής επικοινωνίας, αποξένωση. Όλα αυτά αλλοτριώνουν τους ανθρώπους και τους στρέφουν στην ανούσια εκτόνωση και τη μη υγιή ψυχαγωγία.

- Η συνθετότητα των κοινωνιών, η καθημερινή πίεση, η αγωνία για το μέλλον, οι φοβερές απαιτήσεις, η αποξένωση από κάθε τομέα της ιδιωτικής, κοινωνικής και πολιτικής ζωής, οι αλληλοσυγκρουόμενοι ρόλοι σε συνδυασμό με σοβαρά προβλήματα, όπως η ανεργία, η αναξιοκρατία, καταπιέζουν τον άνθρωπο και τον οδηγούν σε εκτόνωση, ακόμη και σε αντικοινωνικές συμπεριφορές στον ελεύθερο χρόνο του.

- Η οικογένεια διέρχεται κρίση, χάνει το νόημα της εστίας, οπότε δεν υπάρχει χρόνος και διάθεση, ώστε να μεταλαμπαδεύσουν οι γονείς στα παιδιά τις κατάλληλες αρχές και τα κατάλληλα ενδιαφέροντα, για να αξιοποιούν δημιουργικά τον ελεύθερο χρόνο τους.

- Το σχολείο λειτουργεί περισσότερο ως φορέας χρησιμοθηρικής γνώσης και λιγότερο ως φορέας ανθρωπιστικής παιδείας, που διαμορφώνει ανθρώπους σφαιρικούς και πολύπλευρους, ώστε να έχουν συνείδηση ότι ο ελεύθερος χρόνος είναι χρόνος για εσωτερική ανάταση και όχι για ψυχοκτονία. Οι νέοι είναι οι «πιο σκληρά εργαζόμενοι», προκειμένου να αποκτήσουν τα εφόδια για τη μελλοντική τους αποκατάσταση.

- Γενικότερα η οικογένεια, το εκπαιδευτικό σύστημα αλλά και η πολιτεία δε βοηθούν στον εντοπισμό των κλίσεων και των ενδιαφερόντων των νέων, ώστε με βάση αυτά, να αξιοποιούν τον ελεύθερο χρόνο τους και δεν παρέχουν τις κατάλληλες

προϋποθέσεις (γυμναστήρια, βιβλιοθήκες, προκλήσεις επικοινωνίας με τη φύση) για μια τέτοια προοπτική.

- Τα ΜΜΕ και πρωτίστως η τηλεόραση με τα φθηνά θεάματα και τα «εύπεπτα σόου» προβάλλουν αρνητικά πρότυπα ως προς το θέμα της ψυχαγωγίας, οπότε τελικά προσανατολίζουν τους δέκτες στην ανούσια διασκέδαση.

- Το ίδιο το άτομο ευθύνεται : μιμητισμός, υποδούλωση στη μόδα, έλλειψη ενδιαφερόντων.

- Ο καταναλωτισμός οδήγησε στην υπερεργασία για την απόκτηση των υπέρμετρων αγαθών. Ο άνθρωπος γίνεται βορά στη μανιώδη αναζήτηση του χρήματος για την ικανοποίηση των πλασματικών του αναγκών, γεγονός που αλώνει τον ελεύθερο χρόνο.

«Ουσιαστικά, η καταναλωτική μας κοινωνία είναι κοινωνία κατανάλωσης προϊόντων με προορισμό τον ελεύθερο χρόνο. Τα μακαρόνια δεν είναι απλώς τροφή, επιτρέπουν στην οικογένεια να γιορτάσει γύρω στο τραπέζι. Ο καφές δεν βοηθά στο να βγει η δουλειά, οργανώνει την παρέα, τα ρούχα υπόσχονται ένα άλλο στυλ ζωής, το αυτοκίνητο δεν είναι μέσο μεταφοράς, εξασφαλίζει την έξοδο από τη σκληρή πραγματικότητα της πόλης». Ο homo consumens είναι ο χαρακτηριστικός τύπος της εποχής μας. Η διαφήμιση δεν αφήνει το άτομο ήσυχο, με αποτέλεσμα να ζει για να εργάζεται και να μην εργάζεται για να ζει.

- Η έλλειψη ουσιαστικής ανθρωπιστικής και κριτικής σκέψης επιτρέπει στην κυρίαρχη ιδεολογία να περνά ανάλογα πρότυπα.

- Η εμπορευματοποίηση της προσφερόμενης ψυχαγωγίας : ο ελεύθερος χρόνος εξαρτάται από εμπορεύματα και γίνεται εμπόρευμα και ο ίδιος. Η δημιουργία άλλωστε της λεγόμενης πολιτιστικής βιομηχανίας που κύριο

γνώρισμα της αποτελεί η μαζική κουλτούρα, επινοήθηκε για να γεμίσει τον ελεύθερο χρόνο του ανθρώπου. (μαζική κουλτούρα = όταν διάφορα στοιχεία της κουλτούρας επιλέγονται, μεταδίδονται και επιβάλλονται στους κοινωνούς με κριτήρια την εμπορικότητα, τότε τα στοιχεία αυτά μετατρέπονται σε μαζικά / καταναλωτικά προϊόντα. Οι φορείς που τα μεταδίδουν και τα επιβάλλουν είναι κατά κανόνα τα ΜΜΕ. Εξυπηρετεί την καταναλωτική κοινωνία, τη διάδοση του κομφορμισμού, την απόκτηση απατηλών γνώσεων, τη δημιουργία απλοϊκών εικόνων για τη ευτυχία).

- Επικρατεί η τυποποίηση και η βιομηχανοποίηση της κάλυψης του ελεύθερου χρόνου. Η βιομηχανία του Χόλλυγουντ σχηματοποίησε το εσωτερικό κενό και παράγει υποκατάστατα ονείρων.

- Η κυρίαρχη αντίληψη είναι πως ψυχαγωγία = «σκότωμα της πλήξης», ανώδυνο ξόδεμα του ελεύθερου χρόνου. Έτσι για τους περισσότερους ανθρώπους των σύγχρονων μεγαλουπόλεων ο ελεύθερος χρόνος γίνεται μια απόπειρα φυγής κυρίως από τον εαυτό τους.

- Ιδιαίτερα στον ελληνικό χώρο το απότομο πέρασμα από τα παραδοσιακά κοινωνικά μορφώματα στη σύγχρονη κοινωνία της αφθονίας έχει επιφέρει μια άνευ προηγουμένου αξιολογική σύγχυση, με αποτέλεσμα ο Νεοέλληνας να διαμορφώνει τα πρότυπα του ελεύθερου χρόνου σύμφωνα με τα συμφέροντα των δημιουργών του επιδεικτικού καταναλωτισμού. Επίσης η χρόνια πολιτιστική εξάρτηση της χώρας μας από τη Δύση και η προσπάθεια άλωσης της αυθεντικής παραδοσιακής κουλτούρας μέσω κοσμοπολίτικων εισαγόμενων ειδώλων, λειτούργησε με τέτοιο τρόπο, ώστε ο Νεοέλληνας να υποτιμήσει τις αξίες του και να ταυτίσει το μοντέρνο στη

διασκέδαση και τη ψυχαγωγία με τις αξίες του δυτικού και δη του αμερικάνικου τρόπου ζωής.

• Όσο για τη νεολαία αυτή πάντα αποτελούσε το στόχο του εμπορικού κυκλώματος, των μεγάλων πολυεθνικών μονοπωλίων της τέχνης και των ΜΜΕ. Είναι ο κύριος καταναλωτής των πολιτιστικών υποπροϊόντων, στην προσπάθειά της να ξορκίσει τις αβεβαιότητές και ανασφάλειές της, να υποκαταστήσει τα χαμένα ιδανικά της, να αμφισβητήσει το κατεστημένο, να κάνει την επανάστασή της.

Download from
Dreamstime.com

54877112
Dmitry Shirokov | Dreamstime.com

❖ Παράγοντες που επηρεάζουν τις επιλογές του ατόμου

1. Η πνευματική καλλιέργεια και η γενικότερη παιδεία και ψυχοσύνθεση του ατόμου.
2. Οι ευκαιρίες που παρέχει το ευρύτερο πολιτιστικό περιβάλλον.
3. Η οικονομική του δυνατότητα.
4. Τα ΜΜΕ και τα πρότυπα που προβάλλουν.
5. Το υλιστικό πνεύμα της εποχής.
6. Η ηλικία. Κάθε ηλικία έχει το δικό της τρόπο ψυχαγωγίας που καθορίζεται από την ψυχοβιολογική κατάσταση.

**ΜΟΡΦΕΣ ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΚΗΣ ΕΚΜΕΤΑΛΛΕΥΣΗΣ ΤΟΥ
ΕΛΕΥΘΕΡΟΥ ΧΡΟΝΟΥ
ΚΑΙ ΓΝΗΣΙΑΣ ΨΥΧΑΓΩΓΙΑΣ– ΛΥΣΗ ΤΟΥ
ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΟΣ.**

- Πνευματικός τομέας : α) ενημέρωση, β) μελέτη βιβλίων, διάβασμα λογοτεχνίας, φιλοσοφίας, λογοτεχνίας
- Ηθικός τομέας : α) ενδοσκόπηση – αυτοκριτική : για να επιλέξουμε καλύτερα το χρόνο μας, πρέπει να γνωρίζουμε καλύτερα τον εαυτό μας και να είμαστε καλύτερα ενημερωμένοι σε ό,τι μας προτείνει η ζωή, η σωστή χρησιμοποίηση του χρόνου δεν επιβάλλεται, σμιλεύεται σιγά σιγά από μας τους ίδιους, β) διεύρυνση κλίσεων, ενδιαφερόντων, ώστε οι άνθρωποι να στραφούν σε ανάλογες δραστηριότητες, γ) επαναπροσδιορισμός των αξιών : πρωταρχικός στόχος του ανθρώπου να μην είναι ο υλικός ευδαιμονισμός αλλά η πνευματική του συγκρότηση, μόνο τότε θα κατορθώσει να αποβάλει την καταναλωτική μανία, την απληστία και θα δώσει άλλες προτεραιότητες στη ζωή του
- Κοινωνικοπολιτικός τομέας : α) συμμετοχή στα κοινά – θα οδηγήσει στην αναβάθμιση της πολιτικής ζωής και στον περιορισμό της πολιτικής αλλοτρίωσης, β) άσκηση ελέγχου στην ηγεσία, γ) σύναψη υγιών – ουσιαστικών διαπροσωπικών σχέσεων, αναθέρμανση της ψυχικής επικοινωνίας των ανθρώπων με βάση τον ειλικρινή διάλογο, την αμεσότητα και την προσέγγιση του ψυχισμού των άλλων, οι φιλικές συντροφίες αποτελούν μέσο και κίνητρο βελτίωσης του χαρακτήρα μας αφού θα φτάσουμε στην αυτογνωσία, στον αυτοπροσδιορισμό και στην ετερογνωσία, δ) ένταξη σε κοινωνικοπολιτικές ομάδες, συλλόγους
- Πολιτιστικός τομέας : α) επαφή με την τέχνη,

παρακολούθηση θεάτρου,
κινηματογράφου, παρακολούθηση διαλέξεων, β)
συμμετοχή σε καλλιτεχνικές
δραστηριότητες, γ) επαφή με τη φύση για να
ξαναβρεί το άτομο την ψυχική του ηρεμία και
γαλήνη που χάθηκαν στο λαβύρινθο των
πολύβουων μεγαλουπόλεων, δ) συμμετοχή σε
συναυλίες, ε) ατομικά – ομαδικά παιχνίδια,
αθλητισμός χωρίς ανταγωνιστικό πνεύμα που
οδηγεί στη χαλάρωση, στην εκτόνωση και στην
αποσυμπίεση από το καθημερινό άγχος, στ)
επισκέψεις σε μουσεία, αρχαιολογικούς χώρους, ζ)
τουρισμός στο εσωτερικό της χώρας και το
εξωτερικό, γνωριμία με άλλους πολιτισμούς,
τρόπους ζωής, έργα τέχνης,
μνημεία, η) στροφή στην παράδοση και άντληση
ανθρωπιστικών στοιχείων, θ)
ενασχόληση με μορφές ατομικής έκφρασης, η
αυτοέκφραση αποτελεί βασική διέξοδο στα
σημερινά αδιέξοδα που επισωρεύει η κοινωνία
μας

- Δημιουργία πολιτιστικής υποδομής με κέντρα που θα καλύπτουν τις πολλαπλές πολιτιστικές ανάγκες των νέων ανθρώπων και θα τους δίνουν τη δυνατότητα ανάπτυξης των δημιουργικών ικανοτήτων και ταλέντων τους.
- Τα ΜΜΕ πρέπει να ενισχύσουν με πολιτιστικές εκπομπές τη διάθεση για γνώση, δημιουργία και πρωτοβουλία.
- «Όπως σβήνουν την πυρκαγιά στο δάσος με μια άλλη φωτιά που την περιορίζει, έτσι για να παλέψουμε ενάντια στην έλλειψη χρόνου, πρέπει να αφιερώσουμε χρόνο για να σκεφτούμε τη χρησιμοποίηση του χρόνου μας : να δώσουμε χρόνο στο χρόνο».
- «Τη λύση στο πρόβλημα θα δώσει η μεγαλύτερη μόρφωση του λαού σε συνδυασμό με τη δικαιότερη

**ΔΕΙΓΜΑΤΑ ΜΗ ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΚΗΣ ΕΚΜΕΤΑΛΛΕΥΣΗΣ ΤΟΥ
ΕΛΕΥΘΕΡΟΥ
ΧΡΟΝΟΥ – ΝΟΘΗΣ ΨΥΧΑΓΩΓΙΑΣ ΚΑΙ ΑΝΟΥΣΙΑΣ
ΔΙΑΣΚΕΔΑΣΗΣ**

- Παθητική θέαση των προγραμμάτων της τηλεόρασης.
- Χουλιγκανισμός αντί για άθληση.
- Εμμονή σε εκτονωτικές μορφές διασκέδασης και μόνο (π.χ. μπαρ, κλαμπ).
- Χαρτοπαιξία, αλκοόλ, ακόμη και μορφές αντικοινωνικής συμπεριφοράς (π.χ. βία, εγκληματικότητα, ναρκωτικά).
- Βιομηχανοποιημένοι τρόποι εκμετάλλευσης του ελεύθερου χρόνου.
- Υπερκατανάλωση υλικών αγαθών ακόμη και στον ελεύθερο χρόνο, οπότε αυτός εμπορευματοποιείται και υποβαθμίζεται.
- Σύναψη επιφανειακών – επιδερμικών σχέσεων με τους συνανθρώπους μας.
- Ανάγνωση ευτελών εντύπων.
- Πλήρης αδράνεια στον ελεύθερο χρόνο. Στο όνομα της ανάπαυσης αρκετοί φτάνουν στο άλλο άκρο, την πλήρη παθητικοποίηση και απραξία, που μόνο δημιουργική δεν είναι.
- Υπερεντατικοποίηση της εργασίας, ενασχόληση με επαγγελματικά θέματα και στον «υποτιθέμενο» ελεύθερο χρόνο. Όταν ο τελευταίος αποκτά χρησιμοθηρική σκοπιμότητα, παύει να είναι πραγματικά ελεύθερος χρόνος.
- Απομάκρυνση από αληθινές μορφές τέχνης, επαφή μόνο με εμπορευματοποιημένες και τυποποιημένες μορφές καλλιτεχνικής έκφρασης, δηλαδή με μορφές μαζικής κουλτούρας.

ΣΥΝΕΠΕΙΕΣ ΜΗ ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΚΗΣ ΕΚΜΕΤΑΛΛΕΥΣΗΣ ΤΟΥ ΕΛΕΥΘΕΡΟΥ ΧΡΟΝΟΥ.

Η νόθα ψυχαγωγία επιδρά αλλοτριωτικά στην
προσωπικότητα του ανθρώπου. Πιο
συγκεκριμένα οδηγεί :

Εκπαιδευτήρια Καίσαρη

Επιμέλεια : Γιωτάκου Κωνσταντίνα

82Σχεδιάγραμμα Έκθεσης

Ελεύθερος χρόνος – Ψυχαγωγία - Διασκέδαση

- στην παθητικοποίηση
- στο άγχος και την πλήξη
- στην αντιπνευματικότητα και τον πνευματικό
μαρασμό
- στη μαζοποίηση
- στην αναπαραγωγή της μοναξιάς – έλλειψη
επικοινωνίας
- στην εξασθένιση της κριτικής – επιλεκτικής
ικανότητας
- στον εθισμό της ποσότητας και όχι της ποιότητας
που προσφέρει η αισθητική απόλαυση
- στην αλλοίωση του αισθητικού κριτηρίου
- στην αναπαραγωγή της κυρίαρχης ιδεολογίας
- στον εφησυχασμό
- στη φυγή από την κοινωνική πραγματικότητα –
ασφαλιστική δικλείδα εκτόνωσης των
κρίσεων και της κοινωνικής δυσaréσκειας,
προετοιμασία για ακόμα μια αλλοτριωτική
και ανιαρή μέρα εργασίας.

ΈΛΛΕΙΨΗ ΕΛΕΥΘΕΡΟΥ ΧΡΟΝΟΥ ΚΑΙ ΠΟΙΟΤΗΤΑ ΖΩΗΣ.

Η ποιότητα ζωής κατακτάται από ολοκληρωμένες
προσωπικότητες και ολοκληρωμένος ως
προσωπικότητα είναι εκείνος ο οποίος έχει ομαλή
σχέση με τον εαυτό του, ομαλή σχέση με
τους συνανθρώπους του και ομαλή σχέση με τη

φύση. Ο σύγχρονος άνθρωπος, επειδή κατά τις λιγοστές ελεύθερες ώρες του ούτε το πνεύμα του ανανεώνει ούτε την ψυχική του γαλήνη και ηρεμία δεν απολαμβάνει – πιεσμένος να ικανοποιήσει τις πολλαπλασιαζόμενες επιθυμίες του εκτονώνεται στις ελεύθερες ώρες του με νόθους τρόπους ψυχαγωγίας, οι οποίοι τον φθείρουν παρά τον ξεκουράζουν – ούτε τις σωματικές του δυνάμεις αξιοποιεί – αντίθετα τις εντατικοποιεί στο κυνήγι της ικανοποίησης των επιθυμιών του (υλικών κυρίως) και τις καταστρέφει – δεν μπορεί να κατακτήσει την ποιοτική ζωή. Και τούτο γιατί διαταράσσει την ομαλή σχέση με το πνεύμα του, την ψυχή του, το σώμα του, τον εαυτό του δηλαδή και απομακρύνεται από το πρώτο γνώρισμα της ποιοτικής ζωής. Όμως, ο σύγχρονος άνθρωπος με το να διασκεδάζει κατά το λιγοστό ελεύθερο χρόνο του συμβατικά, επίπλαστα, ευκαιριακά σε μαζικές αλλά απρόσωπες ψυχαγωγικές εκδηλώσεις, δεν ανοίγεται, δεν εκφράζεται και έτσι δεν αναπτύσσονται σχέσεις οικείες, γνώριμες, ζεστές. Και ακόμη μέσα στα υπερύψηλα σημερινά οικοδομήματα, μέσα στις τσιμεντένιες πόλεις, ο σύγχρονος άνθρωπος εγκλωβίζει και άλλο τον περιορισμένο ελεύθερο χρόνο του.

Η ΕΛΛΕΙΨΗ ΕΛΕΥΘΕΡΟΥ ΧΡΟΝΟΥ ΚΑΙ Η ΨΥΧΑΓΩΓΙΑ

Με παραφορτωμένο τον ελεύθερο χρόνο του ο σύγχρονος άνθρωπος αφιερώνει ελάχιστες στιγμές για την ψυχαγωγία του. Και τούτο γιατί συμπιεσμένος και αγχωμένος να ικανοποιήσει τις πολλαπλασιαζόμενες επιθυμίες του, στον ελάχιστο χρόνο που του απομένει αποζητά την εκτόνωση. Αυτή ταυτίζεται με τη μηχανική, την προσωρινή αποδέσμευση της πίεσής του με την οίνοποσία, το ξενύχτι, την παρακολούθηση τηλεόρασης, τη βίντεο-ξεκούραση και άλλους νόθους τρόπους ψυχαγωγίας, που τον εξαντλούν ή τον παθητικοποιούν. Ο άνθρωπος εκτονώνεται μόνο και δεν αναζωογονείται, ετεροκατευθύνεται (οι εκδηλώσεις πλήρωσης του χρόνου του δεν είναι δικές του, αλλά είναι επιταγές, κελεύσματα των «βιομηχανιών» του ελεύθερου χρόνου), τυποποιείται, μαζοποιείται (οι επιλογές του είναι απρόσωπες, είναι της μόδας και δεν είναι ατομικές). Αντίθετα όταν ο σύγχρονος άνθρωπος ψυχαγωγείται γνήσια, τότε καλλιεργείται, σμιλεύεται, εκλεπτύνεται, ανανεώνεται.

ΜΑΘΗΤΕΣ/ΤΡΙΕΣ(με αλφαβητική σειρά)

- **ΒΛΑΧΟΣ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΚΟΣ**
- **ΓΟΥΛΑΣ ΓΕΩΡΓΙΟΣ**
- **ΚΑΛΛΙΩΡΗ ΕΛΕΝΗ**
- **ΚΟΚΚΙΝΟΣ ΛΑΜΠΡΟΣ**
- **ΚΟΛΟΜΤΣΑΣ ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ**
- **ΚΟΝΤΟΓΙΑΝΝΗ ΜΑΡΙΑΝΝΑ**

- **ΚΟΥΚΙΑΣΑΣ ΔΗΜΗΤΡΗΣ**
- **ΚΟΥΚΟΒΙΝΟΣ ΓΙΑΝΝΗΣ**
- **ΜΙΧΑΛΑΚΗΣ ΓΕΩΡΓΙΟΣ**
- **ΝΙΚΑΣ ΓΕΩΡΓΙΟΣ**
- **ΠΑΡΛΑΛΙΔΗ ΑΓΓΕΛΙΚΗ**
- **ΠΑΡΛΑΛΙΔΗ ANNA**
- **ΡΟΥΛΙΑΣ ΗΛΙΑΣ**
- **ΡΟΥΤΣΗ ΟΡΕΣΤΗΣ**
- **ΣΙΝΓΚ ΓΚΡΙΝΤΕΡΝΤΙΠΤΙ**
- **ΣΚΟΝΔΡΑΣ ΓΕΩΡΓΙΟΣ**
- **ΣΚΟΠΑ ΚΩΣΤΑΝΤΙΝΑ**
- **ΤΟΥΡΚΟΧΩΡΙΤΗΣ ΗΛΙΑΣ**

**ΥΠΕΥΘΥΝΟΣ ΕΡΕΥΝΗΤΙΚΗΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ:
ΚΩΤΣΑΛΑΣ ΙΩΑΝΝΗΣ**